

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Інститут права, економіки та міжнародних відносин
Кафедра бізнес-адміністрування і корпоративної безпеки

« ЗАТВЕРДЖУЮ »

В. о. ректора, доцент

К. В. Громовенко

«9» жовтня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Управління підприємствами»
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань **07 - Управління та адміністрування**
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність **073 - Менеджмент**
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-наукова програма: **Менеджмент**

Інститут права, економіки та міжнародних відносин
(назва інституту, факультету)

Третій освітньо-науковий рівень вищої освіти **доктор філософії**

Робоча програма навчальної дисципліни Управління підприємствами для здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 – Менеджмент. – Одеса: МГУ, 2019. – 17 с.

Розробник:

д. е. н., професор Гончарук А. Г.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри бізнес-адміністрування і корпоративної безпеки

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2019 р.

Гарант програми: д. е. н., професор Гончарук А.Г.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-науковий рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	галузі знань: <u>07 «Управління та адміністрування»</u>	Обов’язкова	
Модулів – 2	Спеціальність: <u>073 "Менеджмент"</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6		1,2,3-й	1,2,3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин -180		1-6-й	1-6-й
		Лекції	
	Третій ступінь вищої освіти (перший освітньо-науковий рівень): <u>доктор філософії</u>	36 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	12 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		120 год.	156 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
Вид контролю: залік, іспит			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Управління підприємствами» полягає в тому, щоб озброїти аспірантів глибокими управлінськими знаннями, навчити мислити економічно грамотно, самостійно вирішувати проблеми, які виникають на підприємствах, які функціонують в умовах сучасного господарського механізму та ринкової економіки.

Приймаючи до уваги важливість дисципліни в процесі підготовки аспірантів спеціальності 073 «Менеджмент», необхідно передбачити на її вивчення не менше ніж 6 кредитів ECTS.

У процесі реалізації програми дисципліни «Управління підприємствами» формуються наступні *фахові компетентності* із передбачених ОНП «Менеджмент»:

- здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі управління і адміністрування;
- здатність до застосовування концептуальних та методологічних знань в галузі управління і адміністрування;
- здатність до вирішення наукових проблем та завдань у галузі управління і адміністрування;
- здатність розробляти методологію наукового дослідження у відповідній галузі управління і адміністрування;
- здатність формувати та обґрунтовувати гіпотези на основі теоретико-методологічного аналізу у галузі управління і адміністрування;
- здатність до критичного аналізу досліджень різних науковців у галузі управління і адміністрування.

Очікувані *програмні результати навчання* з дисципліни «Управління підприємствами» є наступними:

- знання та розуміння категоріального апарату з управління підприємствами;
- розуміння науково-практичного змісту та тенденцій розвитку сучасного менеджменту;

- вміння здійснювати моніторинг науково-практичних проблем у менеджменті з використанням методів збирання інформації (спостереження, аналіз документації, опитування, тестування та ін.) і методів кількісної та якісної обробки даних (математичні, статистичні та ін.);

- вміння використовувати понятійно-категоріальний апарат, теоретико-методологічні засади та методичні прийоми для обґрунтування проблем та подальшого розвитку наукових досліджень з управління підприємствами;

- вміння виявляти, аналізувати, протиставляти теоретичні та практичні дослідження різних науковців з менеджменту для обґрунтування власних висновків та пропозицій;

- вміння здійснювати комплексний аналіз для оцінки сучасного стану управління підприємствами;

- здатність переосмислювати наявне та створювати нове цілісне уявлення, пропонувати та обґрунтовувати гіпотези на основі теоретико-методологічного аналізу з управління підприємствами.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна пов'язана з такими навчальними предметами як «Методологія аналізу та економіко-математичне моделювання», «Управління ефективністю бізнесу» та «Управління бізнес-процесами на підприємстві».

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Основи господарської діяльності підприємства

Змістовий модуль 1 – Підприємство у сучасній системі господарювання та його ресурсне забезпечення

Тема 1. Підприємство – основа економіки. Сутність, завдання та функції сучасного підприємства. Класифікація підприємств. Структура підприємства.

Тема 2. Основні засоби підприємства (ОЗП). Сутність та класифікація ОЗП. Вартість та знос ОЗП. Амортизація ОЗП. Ефективність використання ОЗП. Виробнича потужність підприємства.

Тема 3. Оборотні кошти підприємства (ОКП). Сутність та структура ОКП. Нормування ОКП. Ефективність використання ОКП.

Тема 4. Трудові ресурси підприємства. Склад та чисельність персоналу підприємства. Оплата праці на підприємстві. Ефективність праці.

Тема 5. Нематеріальні ресурси та активи підприємства. Сутність нематеріальних активів підприємства. Класифікація нематеріальних активів. Вартість, амортизація та термін використання нематеріальних активів.

Змістовий модуль 2 – Оцінка результатів діяльності підприємства

Тема 6. Витрати підприємства. Сутність і класифікація витрат підприємства. Сутність та види собівартості продукції. Методи скорочення витрат підприємства.

Тема 7. Ціноутворення на підприємстві. Сутність і класифікація цін на підприємстві. Методи ціноутворення.

Тема 8. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства. Прибуток і рентабельність. Сутність та види ефективності. Показники ефективності діяльності підприємства.

Модуль 2. Теорія та методологія управління підприємством

Змістовий модуль 3 – Сучасні теорії менеджменту

Тема 9. Теорія наукового управління та раціоналістична школа менеджменту. Сутність, обмеженість і недоліки раціоналістичної школи Ф. Тейлора і його послідовників. Функції та принципи управління за А. Файолем.

Тема 10. Поведінкові теорії менеджменту. Теорія людських стосунків Е. Мейо. Теорія мотивації А. Маслоу. Теорії організаційної поведінки. Теорія Х і теорія Y Д. МакГрегора.

Тема 11. Синтетичні підходи до управління. Теорія управління за цілями П. Друкера. Концепція "7-S". Процесний, системний та ситуаційний підходи до управління.

Тема 12. Кількісні підходи у сучасному менеджменті. Математичні методи та моделі в управлінні. Статистичні та економетричні методи.

Змістовий модуль 4 – Ключові функції менеджменту

Тема 13. Планування і прогнозування в управлінні підприємством. Тактичне та стратегічне планування. Бізнес-планування. Методи прогнозування.

Тема 14. Контроль як функція управління. Оцінка роботи персоналу та основних процесів. Аналіз господарської діяльності підприємства.

Змістовий модуль 5 – Методологія прийняття управлінських рішень

Тема 15. Механізм прийняття управлінського рішення. Елементи процесу прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на управлінські рішення.

Тема 16. Методи прийняття управлінського рішення. Методологічні підходи до прийняття управлінських рішень. Евристичні методи. Методи оптимізації. Фізичне та логічне моделювання. Економіко-математичне моделювання.

Змістовий модуль 6 – Оцінка ефективності управління підприємством

Тема 17. Підходи, критерії та показники ефективності управління. Цільовий, прибутковий та витратний підходи. Одно- та багатофакторні індикатори. Фінансові, економічні та організаційні критерії.

Тема 18. Методичні підходи до оцінки ефективності управління підприємством.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Основи господарської діяльності підприємства												
Змістовий модуль 1. Підприємство у сучасній системі господарювання та його ресурсне забезпечення												
Тема 1. Підприємство – основа економіки	6	1	1			4	6	1	-			5
Тема 2. Основні засоби підприємства	6	1	1			4	6	-	1			5
Тема 3. Оборотні кошти підприємства	6	1	1			4	6	-	1			5
Тема 4. Трудові ресурси підприємства	7	2	1			4	6	1	-			5
Тема 5. Нематеріальні ресурси та активи підприємства	5	1	-			4	6	-	-			6
Разом за змістовим модулем 1	30	6	4			20	30	2	2			26
Змістовий модуль 2. Оцінка результатів діяльності підприємства												
Тема 6. Витрати підприємства	12	2	2			8	12	1	1			10
Тема 7. Ціноутворення на підприємстві	10	2	1			7	10	1	-			9
Тема 8. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства	8	2	1			5	8	-	1			7
Разом за змістовим модулем 2	30	6	4			20	30	2	2			26
Модуль 2. Теорія та методологія управління підприємством												
Змістовий модуль 3. Сучасні теорії менеджменту												
Тема 9. Теорія наукового управління та раціоналістична школа менеджменту	6	1	1			5	6	-	-			6
Тема 10. Поведінкові теорії менеджменту	8	1	1			5	8	1	-			7
Тема 11. Синтетичні підходи до управління	8	2	1			5	8	1	-			7
Тема 12. Кількісні підходи у сучасному менеджменті	8	2	1			5	8	-	2			6
Разом за змістовим	30	6	4			20	30	2	2			26

модулем 3												
Змістовий модуль 4. Ключові функції менеджменту												
Тема 13. Планування і прогнозування в управлінні підприємством	16	4	2			10	16	1	1			14
Тема 14. Контроль як функція управління	14	2	2			10	14	1	1			12
Разом за змістовим модулем 4	30	6	4			20	30	2	2			26
Змістовий модуль 5. Методологія прийняття управлінських рішень												
Тема 15. Механізм прийняття управлінського рішення	14	2	2			10	14	1	1			12
Тема 16. Методи прийняття управлінського рішення	16	4	2			10	16	1	1			14
Разом за змістовим модулем 5	30	6	4			20	30	2	2			26
Змістовий модуль 6. Оцінка ефективності управління підприємством												
Тема 17. Підходи, критерії та показники ефективності управління	16	4	2			10	16	1	1			14
Тема 18. Методичні підходи до оцінки ефективності управління підприємством	14	2	2			10	14	1	1			12
Разом за змістовим модулем 6	30	6	4			20	30	2	2			26
Усього годин	180	36	24			120	180	12	12			156

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Підприємство – основа економіки. Ресурси та активи підприємства.	2
2.	Основні та оборотні кошти підприємства	2
3.	Витрати підприємства	2
4.	Ціноутворення на підприємстві. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства	2
5.	Раціоналістичні та поведінкові теорії менеджменту	2
6.	Синтетичні та кількісні підходи у сучасному менеджменті	2
7.	Планування і прогнозування в управлінні підприємством	2

8.	Контроль як функція управління	2
9.	Механізм прийняття управлінського рішення	2
10.	Методи прийняття управлінського рішення	2
11.	Підходи, критерії та показники ефективності управління	2
12.	Методичні підходи до оцінки ефективності управління підприємством	2
	Разом	24

6. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота аспіранта – це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом під керівництвом викладача у час, вільний від обов’язкових аудиторних занять. Поза аудиторна самостійна робота аспірантів припускає щотижневу підготовку до лекцій (за конспектом, підручниками або навчальними посібниками), також виконання різноманітних завдань: визначення понять, виконання індивідуального завдання, вибіркове конспектування матеріалу до самостійної підготовки. Перелік питань до самостійної підготовки аспірантів, коментарі до вивчення матеріалу та перелік літературних джерел наведений нижче.

Тематика самостійної роботи студента

№	Назва самостійної роботи	Кількість годин за модулями (М)		
		М 1	М 2	Усього
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	8	26	34
2.	Підготовка до практичних занять	10	30	40
3.	Опрацювання окремих тем навчальної програми, які не виносяться на лекції	2	4	6
4.	Виконання індивідуальних завдань	20	20	40
Разом з дисципліни:		40	80	120
5.	Підготовка та складання контрольних заходів	2	6	8

7. Завдання для індивідуальної роботи

Відповідно до інноваційних технологій навчання в кредитно-модульній системі організації навчального процесу та ECTS в навчальній дисципліні «Управління підприємствами» використовується індивідуальне навчально-

дослідне завдання. Індивідуальне навчально-дослідне завдання є завершеною практичною роботою в межах програми навчальної дисципліни, яке виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих в процесі лекційних і практичних занять, і охоплює зміст всіх тем змістового модулю.

Кожне індивідуальне завдання виконується в обсязі до 15 сторінок машинописного тексту (до 1 друк. арк.).

Приклади індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання № 1

Оцінити ефективність використання основних засобів і оборотних активів підприємства в динаміці за 4 роки, зробити висновки про інтенсивність процесів відтворення цих фондів. Підготувати управлінське рішення щодо підвищення ефективності відтворювальних процесів на підприємстві.

Вартість основних засобів (тис. грн)	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік
початок	15000			
введення 8 серпня	2500			
вибуття 11 листопаду	600			
введення 12 січня		1200		200
вибуття 9 вересня		200		
введення 15 липня		600	800	
вибуття 23 червня			450	50
Обсяг виробництва, тис. грн	30000	35000	36000	39000

Вартість оборотних активів (тис. грн)	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік
на 01.01	3500	3916	3720	3534	3357
на 01.02	3600	4308	4092	3888	
на 01.03	3200	4738	4501	4276	
на 01.04	3200	5212	4952	4704	
на 01.05	3450	5733	5447	5174	
на 01.06	3600	6307	5991	5692	
на 01.07	3200	6937	6591	6261	
на 01.08	3110	7631	7250	6887	
на 01.09	3000	8394	7975	7576	
на 01.10	3500	9234	8772	8333	
на 01.11	3600	10157	9649	9167	
на 01.12	3560	11173	10614	10083	
Обсяг реалізації продукції, тис. грн	30000	35000	36000	39000	
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	25600	25800	31565	35604	
Середньооблікова чисельність персоналу по основній діяльності, чол	415	418	423	450	

демонстрування – для наочного представлення форм документів, порядку їх заповнення;

- практичні методи, а саме: вирішення практичних задач – для закріплення лекційного матеріалу; дослідницькі роботи за окремими темами курсу – з метою підготовки аспірантів до вирішення науково-практичних проблем у галузі управління та адміністрування;

- методи контролю і самоконтролю, а саме: фронтальне усне опитування - для перевірки знань, умінь і навичок; індивідуальне усне опитування – для встановлення рівня засвоєння знань кожним аспірантом окремо.

9. Методи контролю

Для контролю знань аспірантів передбачено такі його види:

- нульовий контроль (вхідний контроль знань);
- контрольний захід по закінченню змістовного модулю;
- залік по закінченню першого модулю;
- іспит по закінченню другого модулю.

Перелік питань для контролю знань аспірантів

Номер модуля	Перелік питань
Питання для проведення вхідного контролю знань студентів	
0.	1. Сутність та основні функції менеджменту підприємства
	2. Мотивація та стимулювання персоналу
	3. Інвестиції та їх взаємозв'язок з виробництвом
	4. Інфляція та її види. Економічні наслідки інфляції.
	5. Економічне зростання: зміст, типи, фактори. Показники економічного зростання.
	6. Кругообіг та оборот капіталу. Активи підприємства.
Питання для проведення модульних контролів знань студентів	
M1	1. Сутність, завдання та функції підприємства.
	2. Класифікація підприємств.
	3. Структура підприємства.
	4. Сутність та класифікація ОЗП.
	5. Вартість та знос ОЗП.

	6. Амортизація ОЗП.
	7. Ефективність використання ОЗП.
	8. Виробнича потужність підприємства.
	9. Сутність та структура ОКП.
	10. Ефективність використання ОКП.
	11. Склад та чисельність персоналу підприємства.
	12. Оплата праці на підприємстві.
	13. Ефективність праці.
	14. Сутність нематеріальних активів підприємства.
	15. Класифікація нематеріальних активів.
	16. Вартість, амортизація та термін використання нематеріальних активів.
М2	1. Сутність, обмеженість і недоліки раціоналістичної школи Ф. Тейлора і його послідовників.
	2. Функції та принципи управління за А. Файолем.
	3. Теорія людських стосунків Е. Мейо.
	4. Теорія мотивації А. Маслоу.
	5. Теорії організаційної поведінки.
	6. Теорія Х і теорія Y Д. МакГрегора.
	7. Теорія управління за цілями П. Друкера.
	8. Процесний, системний та ситуаційний підходи до управління.
	9. Математичні методи та моделі в управлінні.
	10. Математичні методи та моделі в управлінні.
	11. Статистичні та економетричні методи в управлінні.
	12. Тактичне та стратегічне планування.
	13. Бізнес-планування.
	14. Методи прогнозування.
	15. Оцінка роботи персоналу та основних процесів.
	16. Аналіз господарської діяльності підприємства.
	17. Елементи процесу прийняття управлінських рішень.
	18. Фактори, що впливають на управлінські рішення.
	19. Методологічні підходи до прийняття управлінських рішень.
	20. Евристичні методи.
	21. Методи оптимізації.
	22. Фізичне та логічне моделювання.
	23. Економіко-математичне моделювання.
	24. Цільовий, прибутковий та витратний підходи.
	25. Одно- та багатофакторні індикатори ефективності.
	26. Фінансові, економічні та організаційні критерії.
	27. Методичні підходи до оцінки ефективності управління підприємством.
	28. Питання за темою дисертації.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 – до 100 б. (залік)

Модуль 2 – до 100 б. (іспит)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Науково-методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу включає: навчальний план підготовки докторів філософії за спеціальністю 073 "Менеджмент" (освітньо-науковою програмою «Менеджмент»); нормативна документація, підручники, навчальні посібники, наукову та практичну літературу; підручників та навчальних посібників з менеджменту д. е. н., проф. Гончарука А.Г.; завдання для індивідуальних робіт, модульного і підсумкового контролю.

12. Рекомендована література

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 18 – 22.
2. Акофф Р. Планирование будущего корпорации / Р. Акофф – М.: Прогресс, 2012. – 327 с.
3. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф. – М.: Экономика, 2007. – 303 с.
4. Баєва О.В., Новальська Н.І., Ангелова В.І. Практичні аспекти менеджменту: Навч.-практ. носієник – К.: МАУП, 2016. – 170 с.
5. Блумгардт А. Модели корпоративного управления / А. Блумгардт. – К.: Наук. думка, 2010. – 160 с.
6. Боумэн К. Основы стратегического менеджмента /К. Боумэн / Пер. с англ.– М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 2003. – 175 с.

7. Будзан Б. Менеджмент в Україні: сучасність і перспективи. — К.: Основи, 2011. — 349 с.
8. Бусыгин А.В. Эффективный менеджмент: Учебник. — М.: Финпресс, 2010. — 1056 с.
9. Вакульчик О. М. Корпоративне управління: економіко-аналітичний аспект / О. М. Вакульчик. — Дніпропетровськ : Пороги, 2013. — 257 с.
10. Василенко В.О. Стратегічне управління підприємством: навч. посіб. / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко. — К.: Центр навч. л-ри, 2014. — 400 с.
11. Вершигора Е.Е. Менеджмент: Учебное пособие. — М.: ИНФРА-М, 2009. — 256 с.
12. Виханский О.С. Менеджмент: человек, стратегия, организация, процесс / О. С. Виханский, А. И. Наумов. — М.: Гардарики, 2012. — 416 с.
13. Гончарук А.Г. Методические положения по проведению оценки и анализа эффективности промышленного производства: [науч.-метод. пособ.] / А.Г. Гончарук. — Одесса: Астропринт, 2009. — 100 с.
14. Гончарук А.Г. Методологические основы оценки и управления эффективностью предприятия: [монография] / А.Г. Гончарук. — Одесса: Астропринт, 2008. — 288 с.
15. Гончарук А.Г. Управление эффективностью деятельности предприятия: Учебник / А.Г. Гончарук. — Одесса: Астропринт, 2012. — 260 с.
16. Гуторова О.О. Менеджмент організації : навч. посібник / О.О. Гуторова. — Х.: Харк. нац. аграр. ун-т. — Х.: ХНАУ, 2017. — 267 с.
17. Гріфін Р. Основи менеджменту: Підручник / Наук. ред. В. Яцура, Д. Олесневич. — Львів: Бак, 2011. — 624 с.
18. Друкер П.Ф. Задачи менеджмента в XXI веке / Пер. с англ.: Уч. пос. — М.: Вильямс, 2010. — 272 с.
19. Друкер П.Ф. Практика менеджмента. / Пер. с англ.: Уч. пос. — М.: Вильямс, 2010. — 398 с.
20. Коваленко І.М. Менеджмент: підруч. / І.М. Коваленко, М.П. Коваленко, В.С. Коршунов ; Міжнар. гуманіт. ун-т, за заг. ред. М. П. Коваленко. — Одеса : Вид. В. В. Букаєв, 2017. — 364 с.
21. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: Підручник. — К.: Академвидач, 2013. — 416 с.
22. Менеджмент: навч. посіб. / [Гончарук А. Г. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Гончарука А. Г. ; Одес нац. акад. харч. технологій. — Вид. 2-ге, допов. і переробл. - О. : Фенікс, 2013. - 296 с.
23. Менеджмент організацій і адміністрування: навч. посіб. / [Лазарєва Є. В. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Гончарука А. Г. ; Одес. нац. акад. харч. технологій. — О. : Фенікс, 2013. - 299 с.
24. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента = Management / Пер. с англ. третьего изд. — М.: Дело, 1998. — 800 с.
25. Немцов В.Д. Стратегічний менеджмент / В.Д. Немцов, Л.Є. Довгань. — К.: Лібра, 2011. — 267 с.

26. Новицький В.Д. Корпоративний менеджмент / В.Д. Новицький. – К.: ТОВ «УВПК ЕксОб», 2012. – 560 с.
27. Портна О.В. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / О. В. Портна, Н. М. Єршова. – К. : Патерик, 2015. – 312 с.
28. Скібіцька Л.І. Менеджмент: навчальний посібник/ Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 416 с.
29. Туленков, М.В. Сучасні теорії менеджменту: навч. Посібник / М.В. Туленков. – К. : Каравела, 2016. – 304 с.
30. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент. /Р.А. Фатхутдинов. – М.: ЗАО «Бизнес-школа», 2015. – 275 с.
31. Хміль Ф.І. Основи менеджменту: Підручник. – К.: Академвидав, 2013. – 608 с.
32. Черваньов Д. Менеджмент / Д. Черваньов. – К.: КНУ ім. Т. Шевченка, 2014. – 853 с.
33. Яркіна Н.М. Економіка підприємства: навч. посібник / Н. М. Яркіна. – Київ : Ліра-К, 2017. – 596 с.
34. Armstrong M. A Handbook of management techniques: the best-selling guide to modern management methods. – Kogan Page Publishers: London, 2014. – 618 p.
35. Easterby-Smith M. Management and business research. – London: Sage, 2018. – 464 p.
36. Erasmus B. Introduction to business management. – Oxford University Press: Oxford, 2016. – 314 p.
37. Figurek A. Agri-Food Management: Textbook / A. Figurek, A.G. Goncharuk. – Odesa: Phoenix, 2019. – 228 p.
38. Fox R., Kennedy A., Sugden K. Decision making. – Butterworth-Heinemann: Oxford, 2015. – 320 p.
39. Motiwalla L.F. Enterprise systems for management / L.F. Motiwalla, J., Thompson. – Boston: Pearson, 2019. – 384 p.
40. Peel M. Introduction to management: A guide for better business performance. – London: Pitman, 2017. – 183 p.